

L. N. 7.

SPECIMEN THEOLOGICVM,

De

DIFFERENTIA

inter

COELVM DEI

&

COELVM BEATORVM,

Quod annuente

Veneranda Facult. Theol.

PRAESIDE

ANDREA BERGIO,

S. Theol. Doct. & Prof. prim.

Examinandum sssit

AVCTOR

Mag. CAROLUS FRIDER. MENNANDER,

Ostrobotniensis.

In auditorio maximo horis a. m. solitis d. XXIX.
Ostobr. MDCCXXXVII.

ABOAE, excud Joh. Kiampe, Reg. Acad. Typogr,

S:æ R:æ M:tis
REGNIQVE SVECICI
SVMMÆ FIDEI VIRO,
SENATORI
&
ACADEMIÆ ABOENSIS
CANCELLARIO,
CELSISSIMO HEROI & COMITI,
D^N. ERNESTO JO-
HANNI CREVTZ,
MAECENATI SVMMO,

*Juxta soleni fidus est EXCELLENTIA VESTRA, quod Sue-
cicum coelum, & sua ultra communem sortens altitu-
dine*

dine, & singulari Diuina praesentia, beatum, maxime or-
 nat. Nos opaca corpora, & nostro gelu rigent a, in VESTRO
 vortice volumus, beati, dum VESTRIS radiis illustramur,
 & motu vitali imbuimur. Soles praecipue in herba con-
 stituta nostra studia clementi aura fouere. Hinc, veluti ad
 solam Heliotropium, ita nos ad APOLLINEM nostrum con-
 vertimur. Immo, rapiuntur animi nostri in TVI cultum,
 & arcana vi ad TE pertrabuntur. Dum itaque ad NOMI-
 NIS TVI splendorem ego ex cimneriis tenebris prodire audeo,
 lucem obscura huic ingenii specimini inde accendere humilli-
 me expeto. Neque est argumentum indignum, quod TAN-
 TO fulgeat NOMINE. Requirit viros principes, quibus &
 innata animi magnitudo; & ingenii motus fortiores quam
 plebei pectoris; & in hoc mundi theatro altissima sedes;
 & communicata quasi coelitus consilia; quique intra unius
 mundi angustias non constringuntur; tantosque animos ab-
 unde satiat. De illa luce agit praesens pagina, cuius TV,
 VIR SVMME, luce splendes, quaeque TE olim ipso sole mul-
 to clariorem efficiet, ex voto,

EXCELLENTISSIMI TVI NOMINIS.]

Subiectissimi serui
 C. F. MENMANDER

Sæ Ræ Mitis
MAGNAE FIDEI VIRO,
PERILLVSTRI & GENEROSISSIMO
COMITI & DOMINO,
GVSTAVO CREVTZ,
LEGIONIS PEDESTRIS BOTNIAE ORIENTALIS
CHILIARCHAE,
MAECENATI MAXIMO,

COelum, regionem nostro tempore fere incognitam, nostris
adgressus sum. Ducit eo fidei, pietatis & virtutum via,
in desuetudinem, cerse in opprobrium abiere. Pudet iam sapere
los tendere, ubi multi tartara petunt, & vitia quaeuis magna
communis mali contagia tantum non omnes tangunt, VOS, VI-
& ita VOS veros HEROAS demonstratis. Graue imposuistis mor-
rum & utrumque JOHAM reueneri posse, VESTRO exemplo docui-

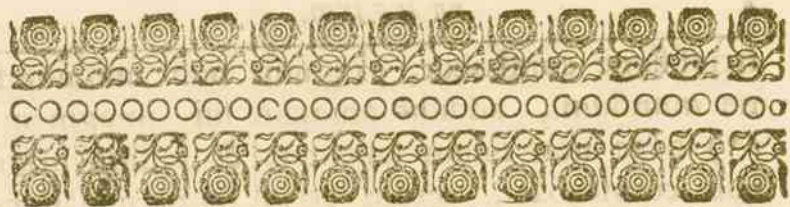
S:æ R:z M:tis
MAGNAE FIDEI VIRO,
LEGIONIS PEDESTRIS ABOENSIS
CHILIARCHAE,
PERILLVSTRI & GENEROSISSIMO
Dn. CAROLO SINCLAIR,
MAECENATI MAXIMO.

*moribus inaccessam, praesenti pagina rudi penicillo depingere
quarum & ipsa nomina in conclamata hac aetate, si nondum
& frugi esse, ubi non pauci luxurians. Pudet seorsim ad coe-
longo ordine exempla ostentare queunt. Hinc illae lacrymae:
RI PERILLVSTRES, inuito saeculi genio virtutem vsque colitis,
talitati iugum, dum, non Pallada modo Marti cohabitare, ve-
stis. Inde coelo amici, orbi noti, & omnibus bonis venerabiles, vi-
uitis.*

uitis Sed sunt mihi propiores rationes VOS colendi: magna beneficia & summi fauoris indicia, quae ALTER VESTRVM, PERILLVSTRES DOMINI, in domum paternam, ALTER, post funestam eius ruinam, in me, penetibus & omni humana ope carentem, gratiosissime collata voluit. Praestat haec omnia tacita admiratione venerari, quam frustra incomta oratione assequi tentare. Vota nunc faciam publica, quae sub pio pectore preffidiu. Splendeant TANTA Fenniae nostrae LVMINA, & olim coelo inferantur!

PERILLVSTRIVM & GENEROSISSIMORVM
NOMINVM VESTRORVM,

humillimus cultor,
CAROL FRID. MENNANDER.

PRAEFATIO.

Mundi epitomen, totius vniuersi compendium, reliquarum rerum creatarum complementum, omnis creationis & naturae centrum, sapientissime produxit Deus dum hominem conderet; factum quidem in terra, & de terra, non tamen ad terram, nec propter terram, sed ad coelum, & propter coelum (*). Praeterquam enim quod corpus arti-

A fi

(*). *Si primus homo in creata perstitisset integritate, Dei imaginem ad posteros propagasset; inuestituram, ut ita loquar, acceperat pro se & omnibus posteris, ut sic in Adamo omnes conditi ad vitam aeternam rectissime dici possint. vid. D. Jo. Gerhardus, loc. Theol. tom. II: de el. & repr. §. 102.*

ficiofissime construxit, exiguum non uno nomine mundum, addidit animam sui imaginem; (*) quae non solum sanctitate & iustitia originali coruscabat, verum etiam contemplatione mundi nostri, & rerum creatarum, velut totidem scalis ad Deum adscendere promissime poterat, & , velut divinitatis exigua aemula, nouum in se ipsa sanctarum repraesentationum & virtutum mundum efformare. Qui nexus eo perfectior euasit, quo arctiori, non cum angelis modo, sed ipso etiam Deo, summo bono, & omnium rerum, siue speculo, siue exemplari, commercio fruebatur. Vnde non solum essentiam Diuinam & mysteria, verum etiam immensi vniversi seriem & formam quodam modo

---

(*) *Finis imaginis Diuinae respectu Dei fuit praeter Diuinae bonitatis & sapientiae manifestationem, beatitudinis communicatio; scilicet, ideo Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam condidit, ut hominem tanquam sibi similem ad beatitudinis aeternae consortium eueheret, vid. Gerhard. disp. Itag. p. m. 795.*

do introspicere illi datum fuit. Sed, cheu! dum
vesana proteruia rebellis in Deum fieret homo,
amissa & deplorata omnia. Sensualitati adeo
immersus est, vt plus valeant in animum eius
aut coelum nubilum, aut atra bilis, aut ma-
la quaecunque vel leuiter fuso illita, quam
tota vis rationis & sapientiae. Est cognitio ho-
minis hodie adeo arctus circumscripta limitibus,
vt ne millesimam quidem partem nostri globi,
at quam exigui respectu huius vniuersi! scien-
tia assequi nobis datum sit. Earum vero re-
rum, etiamsi paucissimarum, quas cognosci-
mus, ne millesimam quidem partem actui da-
re valet potentia nostra. Eius rursus quod a-
gimus, nec millesima pars recta bonaque est;
immo, ex rigore legis Diuinae, ne minima
quidem aut vlla particula. Quod vero ad Di-
uinitatis abyssum, quod ad mysteriorum com-
plexus, quod ad vniuersale prouidentiae Diui-
nae systema, quod ad insequuturas nostras vi-
ces attinet, haud secus sese nobiscum res ha-
bet, quam cum illo, qui in camera optica

extra punctum visionis constitutus est. Rudera videt; praeclara videt: insignem opificem videt: totum prospectum & cohaerentiam non videt. Fugerent haec nos fere omnia, ni placuisset Deo, verbo suo de iis tantum reuelare, quantum ad motiua vitae Christianae inde desumenda utile nobis iudicauit. Sed, si magnis componere parua licuerit; quemadmodum mathematici symbolis quibusdam quantitates in infinitum procurrentes & incognitas designant; ita haec Diuina oracula saepe terminis huius saeculi, humanis, & nostro captui accommodatis, res Diuinas, infinitas & abstrusas proponunt. Quam vides, ben. l. de *Dei & beatorum coelo* commentatiunculam, partem harum altissimarum rerum continet. Dixi materiam esse difficillimam. Dicam ex altera parte, ab homine ad aliorum arbitrium viuento, & temporis angustia summa circumuento, dignam vel leuissimi argumenti enodationem ne expectari quidem, in pietatis parte esse.

§. I.

Nihil est rerum creatarum, vel vasta altitudine venerabilius, vel magnitudine plus omnem imaginandi vim excedens, vel maiestate & pulcritudine oculos mortalium perstringens magis, quam coelum, quod nos vndiquaque ambit. Nullum itaque fuit dignius obiectum, quod cogitationes nostras, a sensu quadam semper ortum ducentes, posset attollere ad cogitandum de Dei & beatorum coelo. Quamuis illud, quod videmus, coelum, hoc ne aequè quidem repraesentet, quam vel casula templum Salomonis, vel mappa totum vniuersum. Ad coelum enim Dei quod attinet, augusta est eius idea, & ad considerandam debita reuerentia Dei maiestatem & infinitam conditionem nos recta perducit. Deus est ens summum, cuius intellectus omnes res vnico actu purissimo distinctissime repraesentat. Voluntas in optimum quodque propendet. Potentia, quidquid vnquam possibile est, in actum producere valet. Veritas etiam,
boni

bonitas, & quaecunque aliae ex idea entis perfectissimi & independentis necessario fluunt perfectiones, in infinito gradu illi insunt. Harum perfectionum complexus maiestatem & gloriam Dei constituit, & immutabilis earum possessio illum beatissimum reddit.

§. II.

Infinitus est Deus, nullis limitibus circumscriptus, nullaque re alia commenturabilis. Idem omnipraesens est, adeoque nullo loco includi potest. Hinc vllum illo sensu coelum Dei dari nequit (a). Ipse sibi coelum & omnia. Verum, utpote intellectu puro, non vero sensuali, tam reliqua Dei attributa quam omnipraesentia concipienda sunt, ita haec suos admittit gradus. Adeo ut dicatur Deus non solum abesse a creaturis, dum operationes suspendit (b); verum etiam proximiorie essentiae approximatione & operatione nonnullis rebus adsit quam aliis. Illisque in locis coelum Dei

(a) I. Reg. VIII: 27. (b) I. Reg. XIX: II.

constituit scriptura sacra. Ita, cum esse infinitum illud expansum, prolixiolem, liceat ita loqui, requirere videatur praesentiam Dei, quam noster globulus, eo sensu Deus in illo coelo esse dici potest. Porro, quoniam Deus gratiae mediis intime vnitus est, & gratiose adest credentibus, (c) coelum in iis esse dicitur. Denique, cum in beatorum coelo dignissimae sint Deo creaturae, singulari cum eo commercio, & visione eius beatae, singulari etiam ratione Deus illis adest. Vtpote vero princeps, quamuis iura nonnulla maiestatica ministris dispensanda committat, ipsam tamen maiestatem retinet nulli communicabilem. Ita quoque, quamuis Deus, quae eius est in res creatas bonitas, ita adsit, seque communicet illis pro modulo cuiusque, remanet tamen infinita illa maiestas, quae, ceu sanctum sanctorum, vnico summo sacerdoti patuit. Illam vero nulla rerum creatarum obtinere, nec particeps illius vnquam fieri potest.

(c) *Joh. VI: 54.*

est (a). Cuius respectu coelum quoddam maiestaticum Deo assignant passim Theologi, quod, utpote iam diximus, aequè in infinitum protrahitur, ac essentia & maiestas Diuina.

§. III.

DEus solus satiare potest animae immortalis desiderium, & quo propius ei vnitur, eo propior coelo & beatitudini est. Anhelat Diuina gratia hanc hominis secum redunctionem, & facit, ut sui spiritus ope tenebrae in renatis dissipentur, & pro Diuina gloria agendi impetus in illis excitetur. Hinc, defectibus per mediatorem sublatis, Deo vnimur, & paulatim adsuescimus quasi *capere Deum* (e). Sentiant tum, Deo inhabitatore, quasi praegustum & tirocinium vitae aeternae, quae sicut in embryone in illis est, & sic non specie sed gradu differt ab illa beatitudine quam sentiemus, dum deposito mortali corpore, mali illice, in ali-

as

(a) 1. Tim. VI; 16. El. LVII; 15.

(e) Iraen. Lib. V: c. 32.

as plane circumstantias transferetur anima nostra. Tollentur tum, e medio sublatis hostibus nostris, mala omnia tam culpae quam poenae. Cumque non nisi Diuinarum voluptatum generibus perfruantur beati, praeter praesentes res, ad Numinis gloriam tantum accommodatas, non potest animos quidquam afficere. Hinc neque labi vnquam possunt, & inde ab ingressu suo in bono confirmati erunt. Scientia eorum erit summa, non tam interuentu idearum ab effectibus desumptarum hausta, quam intuitiua, cum Dei, tum reliquarum rerum, ad beatitudinem summam conferentium, quae quae studium virtutis consummatum secum ferunt, augent & incendunt. Replebuntur tum omnes hiatus cognitionis nostrae (f). Hinc sapientia summa in beatis elucebit, sanctitas & omnium virtutum elegantissima series. Quae omnia ex visione Dei propullulant, in qua beatitudinem constituit Scriptura Sacra (g). Caue,

B

tio.

(f) 1. Cor. XIII: 9. 10.

(g) Matth. V: 8.

tiolam tibi imaginis speculationem. Maxime operosa erit illa visio, dum se ad omnem voluntatē Dei componere student, atq; conformabuntur. Videbunt enim mentis purissimae & corporis temperamenti defecatissimi oculis vtrinq; eleuatis faciem Dei, & praecipue in Christo Theantropo, qui secundum rationem corporis glorificati illis adest, omnem plenitudinem eius (b). Attollitur mens rerum spectatarum altitudine, & motu affectuum inestabilium, admirationis, dilectionis, deuotionis, in Dei imaginem restauratur. Sparget in illos continuo iustitiae sol gratiae radios. Euadent & illi lucidi, & in Deo solo terminabuntur ac perficientur omnia desideria. Nihil, quod Deo displiceat, futurum erit. Cognitio illa summae perfectionis intuitiua infinitam pariet beatis voluptatem, & continuus ac nunquam interruptus eorum in perfectione status, beatitudinem summam constituet.

§. IV.

(b) 1. Job. III. 2. Job. XIX: 25. 26.

§. IV.

Quantacunque sit haec beatorum perfectio & beatitudo, limitata tamen illa est & finita. Quod vel ex gradibus coelitum patet. Habebit enim vita aeterna non myopes quidem aut presbytas, alii tamen aliis clariores & fulgentiores erunt (i). Et crediderim, infinitatem Dei vel inde maxime elucere, quod licet vniuersa aeternitate insignibus incrementis semper progrediantur beati, infinita tamen distantia sub Deo semper subsistent. Habent omnes spiritus finiti certos virium terminos, ac inter se inuicem diuersum ac distinctum existendi modum. Dumque corpora illis reduniuntur, libenter quidem concedimus, tum futura digna illis mentibus habitacula, spiritualia nempe (k), omnium morborum, destructionum & mutationum, aliarumque imperfectionum, quocunque venerint nomine, prorsus expertia, splendore vero insigni coruscantia. Certum tamen est, illa

(i) I. Cor. XV: 41.

(k) I. Cor. XV: 44.

illa limitibus haud quaquam carere posse, neque omnem localitatis rationem exuere. Respectu omnipraesentiae Diuinae perinde quidem esset, ubicunque vitam suam beatam degerent beati. Cum vero scriptura indicet (1), beatos coelites commerciis & colloquiis mutuis novos aditus sibi aperturos, ad cognitionem & gloriam Dei illustrandam, inde sequi videtur, quod intra mansiones sibi adsignatas, sint constituti. Hinc quoque in certo π^o, non coelo quodam chrystillino aut empyreo, extra hunc mundum materialem tamen quaerendo, eoque infinitis deliciis instructo, esse leguntur. Quem locum, quasque delicias, scriptura, indulgentissimae matris instar, cum filiis balbutientis, nostris crepundiis depingit, & ad cogitandum illis mentibus, illis corporibus digna gaudia, excitat. Si curiosulus forte lector specialia magis de felicissima hac regione desiderarit, euoluat itinerarium a diuo Paulo, inde reduce, confectum (m). Quaestiones quoque illae, in quibus

---

(1) Luc. XXII: 30. (m) 1. Cor. II: 9.

bus explicandis iudicant multi: An π s hoc beatorum sit creatum, vel non creatum; materiale vel spirituale; intra vel extra hunc mundum; inperceptae nobis hic sunt manentque, donec illuc emigremus, & proinde futurae referuandae experientiae.

§. V.

Qvae haecenus fugitino calamo exposuimus, quaeque adhuc adferri possent, eo fere redeunt: Coelum Dei esse Deum ipsum, & complexum omnium tam moralium quam vel praecipue maiestaticorum eius attributorum, infinitam & omnipotentem Dei maiestatem. Dum vero ille rebus creatis adest, dum rationales creaturae morales eius proprietates suo quaeque gradu exhibere student, dum singulari modo sese iis, siue in praegastu, siue in plenaria fruitione communicat, tum vocatur & illud coelum Dei, quod in coelum potentiae, gratiae & gloriae commode dispescueris. Coelum beatorum rursus duplicem subit considerationem.

Prima:

Primario statum eorum indicat, secundario sedem. Priori sensu coelum beatorum efficienter, obiectiue & finaliter ipse Deus, formaliter vero eius fruitio est. Posteriori, π^u illud, vbi beati Deo perfruuntur. (n). Abi lector, & cura mecum, vt haec aliquando experiamur. Cogita, quam coecutiant hodie in coeli doctrina oculi plurimorum, quamuis armati. Gratis beatitudinem nobis conferri, mediante fide vera in Christi merito defixa, & esse illam omnium beneficiorum mediatoris nostri complementum & coronidem, caue vnquam obliuiscaris. Sit omnis vita mortalis via ad immortalem. Inhaereat intimis medullis vitae aeternae consideratio & voluptas, fortissimum ad spernenda mundana, & hilari vultu animoque superanda omnia aduersa, incitamentum, nec non vberissima Diuinae laudis materia. Interim :

יהוה מי לי בשמים — ועמך לה חפצתי בארץ.

Ps. LXXIII: 25.

(n) *Joh. III: 13. Matth. XIX: 10. Apoc. XXI. XXII.*

